

Idéburna skolors riksförbunds synpunkter på SOU 2022:34, I mål – vägar vidare för fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar. Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Sammanfattning av ISR:s synpunkter

ISR välkomnar utredningens ansatser för att lyfta fram åtgärder för att fler elever ska nå målen med sin gymnasieutbildning. Vi ser det också som positivt att fokus riktas mot elever på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan. Just dessa elever löper större risk att hamna i utanförskap efter sina studier och risken förvärras av att flera arbetsgivare idag kräver gymnasieexamen som främsta förutsättning för anställning. Det är ett problem att yrkeskunnande i sig inte alltid värdesätts i tillräckligt hög grad.

ISR vill se nationella programråd där huvudmannarepresentanter ingår. Ett starkare nationellt samproduktionsansvar bör etableras. Idag möts Skolverkets representanter och branschföreträdare i de nationella programråden men då skolhuvudmännen saknas försvagas dialogen. Idag ligger ansvaret på samverkan med omgivande samhälle i alltför hög grad på huvudmännen.

Användning av yrkespaket på introduktionsprogrammen behöver sättas i relation till diskussionerna om branschprov som letts av Skolverket och likaså behöver effekten på de nationella yrkesförberedande programmen utredas. Utredningens slutsats är att tvååriga yrkesprogram inte behövs om yrkespaket finns inom introduktionsprogrammen men det behöver tydliggöras vad respektive yrkesförberedande program eller paket spelar för roll på arbetsmarknaden.

ISR ser positivt på en mer kvalitativ uppföljning av undervisning inom introduktionsprogram och gymnasiesärskola. Nationella riktlinjer för sådan uppföljning saknas i hög grad idag.

ISR ser inte att det finns ett behov av att ytterligare reglera utbildningen på introduktionsprogram. Istället behövs en metodik kring studiemotiverande insatser och systematik för att återuppbygga individers självförtroende, självledarskap och framtidstro. Det är i detta sammanhang däremot bra att utredningen föreslår avslutande vägledningssamtal för elever som avslutar gymnasiesärskola eller gymnasieskola utan examen. Likaså är vi eniga med utredningen om att studie- och yrkesvägledningen behöver utvecklas.

ISR ser att de åtgärder som utredningen föreslår för ytterligare samverkan mellan gymnasieskola och Komvux riskerar att bli tidskrävande. De föreslagna åtgärderna kan vara svårare att få till stånd för mindre huvudmän, för huvudmän som samverkar med många olika kommuner och för huvudmän som inte själva erbjuder Komvux.

Utredningens förslag om att förlängd undervisningstid ska beslutas inom åtgärdsprogram samt förslag om en utredning för att undersöka distansundervisning för enskilda elever välkomnas.

ISR vill också understryka värdet av folkhögskolornas utbildningar, vilka vi anser fått för liten del i denna utredning. Allmän kurs och studiemotiverande folkhögskolekurs passar ofta väldigt bra för elever som inte nått examen i gymnasieskolan.

ISR:s sammanfattade synpunkter på delförslagen

5.6.1 Programråden tillsammans med Skolverket ska tydliggöra hur yrkespaketen kan användas inom introduktionsprogrammen

ISR menar att förslaget bör förtydligas avseende samverkan med skolor och de utredningar som gjorts kring branschprov.

I de nationella programråden samverkar idag Skolverket med företrädare från respektive bransch. Samproduktion av utbildning mellan skola och arbetsliv kräver en levande dialog mellan dessa parter på ett nationellt plan och de nationella programråden bör därför inkludera skolhuvudmän från olika driftsformer. Diskussionen om våra yrkesutbildningar förs idag utan den ena avgörande parten; skolorna.

Skolverket har också lett en förberedande studie om branschprov för yrkesförberedande program. Erfarenheterna från denna och tankarna om branschprov framåt bör ta hänsyn till att vi, enligt utredningens förslag, kommer ha elever som har läst yrkespaket på introduktionsprogram.

ISR har samsyn med utredningen om att yrkespaketens påverkan på de nationella yrkesförberedande programmen måste belysas ytterligare.

5.6.2 Skolverket får i uppdrag att hålla yrkespaketen uppdaterade

ISR tillstyrker förslaget.

5.6.3 Skolverket ska på nytt implementera yrkespaket för introduktionsprogram

ISR tillstyrker förslaget och tillägger att informationsmaterial för ungdomar och vårdnadshavare också behöver finnas tillgängligt på Skolverkets hemsida.

5.6.4 Kurser relevanta för ett yrkesprogram ska kunna kombineras till sammanhållen yrkesutbildning. Föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagt lärande får meddelas

ISR tillstyrker att yrkesprogram ska kunna kombineras till sammanhållen yrkesutbildning men understryker att samverkan mellan arbetsliv och skola måste förstärkas för att möjliggöra än fler platser för arbetsplatsförlagt lärande.

Vi hänvisar här till behoven av samverkan på nationellt plan mellan bransch och skola. Se punkt 5.6.1. Idag vilar ansvaret för att få till stånd lokala programråd och platser för arbetsplatsförlagt lärande alltför ensidigt på huvudmännen.

5.6.5 Skolverket ska föreskriva hur yrkespaket dokumenteras i individuella studieplanen på introduktionsprogram och gymnasieintygen ska tydligt visa slutförd utbildning enligt yrkespaket. Skolinspektionen ska genomföra kvalitetsgranskning av individuella studieplaner på introduktionsprogram. Skolverket ska utveckla statistik för utbildning enligt nationella yrkespaket och utveckla statistik om betyg och vägar vidare inom gymnasiesärskolan

ISR tillstyrker förslaget.

Vi vill understryka behovet av jämförande statistik inom introduktionsprogram och inom gymnasiesärskolan. Samtidigt vill vi under denna punkt visa på bristande digitalt systemstöd för att hantera individuella studieplaner på introduktionsprogrammen.

5.6.6 Samverkan i lokala programråd utökas till att gälla även yrkesutbildning inom introduktionsprogram och gymnasiesärskolan. Skolverket ska få i uppdrag att följa upp arbetet inom de lokala programråden

ISR tillstyrker förslaget om programråd för introduktionsprogram och gymnasiesärskola men avstyrker Skolverkets uppföljning av lokala programråd.

Vi vill här liksom i punkterna 5.6.1 och 5.6.4 understryka vikten av dialog mellan huvudmän och arbetsliv på ett nationellt plan. Om sådan samverkan kommer till stånd blir det inte lika avgörande att följa upp de lokala programråden.

5.6.7 Ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas

ISR avstyrker förslaget.

Vi välkomnar en översyn av syftet med respektive introduktionsprogram men istället för att öka regleringen av utbildningarna bör de verkliga behoven för elever på introduktionsprogram undersökas. Eleverna kommer från tidigare svårigheter kring studier och behöver ofta åtgärder för att öka självförtroende, motivation och studieteknik. Självledarskapet blir en viktig del att arbeta med och just eleverna på introduktionsprogram behöver nya angreppssätt. ISR anser inte att detta löses med ytterligare reglering.

5.6.8 Skäl finns inte att gå vidare med tvåårig yrkesskola

ISR menar att denna punkt behöver utredas ytterligare då yrkespaketen inom introduktionsprogrammen i realiteten skulle kunna bli en yrkesskola som genomförs på kortare tid är ett nationellt yrkesförberedande program.

6.6.1 Ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas alla elever som avslutar utbildning i förtid, utan examen eller utan behörighet till nationellt program. Alla elever på gymnasiesärskolan erbjuds också ett sådant samtal. Skolverket ska utforma stöd för samtalet samt följa upp införandet

ISR tillstyrker förslaget.

6.6.2. Skolverket bör se över skrivningarna i läroplanerna gällande samverkan mellan gymnasie- och gymnasiesärskolan och Komvux i samband med nästkommande revidering. Skolverket bör även se över hur huvudmännen kan ges stöd i arbetet med att underlätta övergången till Komvux för elever som inte når målen med sin gymnasieutbildning.

ISR tillstyrker förslaget men understryker att hänsyn bör tas till faktorer som till exempel om huvudmannen för gymnasie- eller gymnasiesärskolan är fristående eller kommunal samt om skolan är belägen i ett upptagningsområde där många olika kommuner ingår.

Elever som behöver ytterligare studieinsatser efter gymnasiet gagnas ofta av folkhögskolestudier. Detta ser vi vara för lite belyst i utredningen. Komvux liknar till stora delar gymnasiestudier och elever som sett sig själva misslyckas inom skolsystemet under många år behöver ofta andra studieformer som allmän kurs inom folkhögskolan och SMF (studiemotiverande folkhögskolekurs).

6.6.3 Undantagsbestämmelse från behörighetskrav till Komvux avseende ålder justeras och går från förordning till lag. Skolverket tar fram stöd för huvudmännen

ISR tillstyrker förslaget.

6.6.4 Elevers rätt till stöd och elevhälsa inom Komvux bör stärkas

ISR tillstyrker förslaget

6.6.5 En statlig utredning bör se över åldersgränsen för det kommunala aktivitetsansvaret

ISR tillstyrker förslaget.

7.3.1 Bestämmelser om studie- och yrkesvägledning ska tydliggöras och elevers behov av vägledning ska bättre tillvaratas

ISR tillstyrker förslaget och vill tillägga att metodik och praktiskt material för studie- och yrkesvägledningen behöver utvecklas. Likaså vill vi peka på att elevernas behov av branschkunskap är stort.

7.3.2. Skolverket bör genomföra en kartläggning av de stödåtgärder som erbjuds i gymnasieskolan och se över förutsättningar för en regelbunden uppföljning. Skolinspektionen bör genomföra en kvalitetsgranskning av tillämpningen av stödbestämmelserna i gymnasieförordningen.

ISR tillstyrker förslaget om en kartläggning och ser gärna att denna kartläggning resulterar i dels en översyn av varför vissa stödåtgärder används och vissa inte och dels i ett vägledningsmaterial för att underlätta skolornas stödåtgärder.

ISR avstyrker en särskild kvalitetsgranskning av stödåtgärder då det borde gå att få motsvarande information från Skolinspektionens regelbundna tillsynsbesök.

7.3.3 Förlängd undervisningstid bör beslutas inom ett åtgärdsprogram

ISR tillstyrker förslaget och välkomnar också skrivning om att ersättning för elev med förlängd undervisningstid bör utredas ytterligare.

7.3.4 Distansundervisning av enskild elev som åtgärd i åtgärdsprogram bör utredas

ISR tillstyrker förslaget. Sådan åtgärd utan att behöva ansöka om särskilt tillstånd hos Skolinspektionen skulle hjälpa många elever. Viktigt är dock att utreda hur garanterad undervisningstid sätts i relation till sådan åtgärd. Om undervisningstiden måste vara densamma kommer skolorna vara tvungna att avsätta särskild resurs för undervisning av en elev vilket skulle kunna bli kostnadskrävande och vilket kan vara svårt för mindre huvudmän att hantera.

7.3.5 . Skolverket bör tydliggöra vilka möjligheter det finns för gymnasieskolor att samverka med Komvux för att organisera s.k. samläsning för gymnasieelever som behöver läsa om en kurs, som ingår i elevens individuella studieplan

ISR tillstyrker förslaget, men understryker vikten av flexibilitet i förhållande till exempelvis huvudmän som saknar Komvux i den egna verksamheten eller skolor som samverkar med många olika kommuner. Många gånger har också elever utmaningar som inte gagnas av att läsa på annan skolenhet. Eleverna behöver då istället insatser som inte är av karaktären ren omläsning.

För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander

Ordförande

Terese Lundberg

Styrelseledamot

Idéburna skolors riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se
Hemsida: www.ideburenskola.se